

HKUI - Náboženští roboti

Vojtěch Zahraj

Leden 2026

1 Úvod

„V blízké budoucnosti se očekává, že roboti budou plnit podpůrnou roli v lidském životě a jejich design může ovlivnit pohled lidí, kteří s nimi komunikují, a ovlivnit jejich chování. I malé detaily vzhledu, které vytvářejí určitá očekávání ohledně schopností robota, ovlivňují hodnocení uživatelů ohledně použití robota.“ (Trovato 2016, str. 1) Tato očekávání silně ovlivňuje kultura, jejíž nedílnou součástí je i náboženství. Ačkoliv se nám může zdát, že religiozita ve světě upadá, data ukazují opak. Během pěti let od roku 2010 do roku 2015 přibýlo ke světové populaci téměř 400 milionů lidí. Z nich bylo 26 milionů označeno jako nábožensky nepřislušní. Naproti tomu mezi nábožensky příslušnými lidmi přibýlo 152 milionů muslimů a 116 milionů křesťanů (Pew 2017: 6–7). Tato data jsou sice starší, nicméně predikce statistiků v článku ukazují, že počty nábožensky příslušných dále porostou. Čísla rostou nejvíce v oblastech subsaharské Afriky a Oceánie. Jedná se tedy převážně o země třetího světa, které nejsou vedoucí v technologickém vývoji, a tak o nich můžeme uvažovat spíše jako o uživatelích. Nicméně náboženství i v dnešní době ovlivňuje vývoj technologií, jako je například AI. Robert Geraci ukazuje ve svém článku *Spiritual Robots: Religion and our scientific view of the natural world*, jak náboženské systémy křesťanství, taoismu a buddhismu ovlivňují vývoj AI v USA a Japonsku. „Náboženské prostředí ovlivňuje náš pohled na přírodní svět a tím i směřování vědecké praxe; když svět vnímáme jinak, děláme vědu jinak.“ (Geraci 2006, str. 240) Zatímco v euro-americkém křesťanském prostředí je usilováno o transcendenci těla za pomoci technologií, v Japonsku se u těla zůstává a vytvářejí se humanoidní roboti a asistenti, kteří mají vstupovat do kooperace s lidstvem, a ne jej nahrazovat (Geraci 2006, str. 239). Náboženství má tedy v technologickém vývoji své místo. V této práci se pokusím vytvořit krátký přehled o náboženských robotech a přístupech k nim.

2 Vymezení pojmu náboženských robotů

Roboti se pomalu rozšiřují z průmyslu, kde bylo jejich účelem provádět nudné a nebezpečné práce, do sociálního sektoru, do něhož spadá i náboženství. Vzniká

tak druh náboženských robotů, kteří jsou schopni provádět náboženskou praxi a mohou být užíváni v náboženských kontextech. Do náboženské praxe spadají kategorie jako liturgie a rituály, náboženské vzdělávání, spirituální péče a kázání (Simmerlein 2024, str. 255; 258). Mezi náboženskými roboty se rozlišují dvě skupiny: roboti sloužící k náboženským účelům, tedy roboti přímo vytvoření k provádění náboženských úkonů, a roboti, kteří mohou mít náboženské funkce. Příkladem takového robota je humanoidní Pepper, který má převážně sociální funkce, nicméně jej lze naprogramovat k náboženským funkcím, jako je recitování mše na taoistických pohřbech v Japonsku. Již existuje řada robotů, kteří jsou užíváni v různých zemích různými náboženskými skupinami. S postupnou integrací robotů do lidského života je možné, že se vztah lidí k náboženským robotům v následujících letech transformuje, ať už pozitivně, či negativně. Faktem nicméně zůstává, že roboti mají a mohou mít náboženské funkce. Otázkou zůstává, zda by je mít měli. Odpovědi se liší mezi kulturami, zeměmi a náboženstvími. Například některé sekty v hinduismu je vnímají jako součást reinkarnačního procesu a buddhisté zase neodmítají možnost reinkarnace Buddhy do robotického těla. Na druhou stranu je robotům vyčítána absence vědomí a vlastního aktérství. Jedná se o jednu z nejdůležitějších otázek teologie robotiky. Náboženští roboti nicméně přinášejí jisté benefity pro náboženskou praxi a náboženské komunity, stejně tak i pro neteologickou robotiku (Puzio 2025, str. 1021–1023; 1030).

2.1 Teomorfičtí roboti

Gabriele Trovato navrhla novou kategorii robotů, tzv. teomorfických robotů, která rozšiřuje existující kategorie antropomorfních, zoomorfních a funkčních robotů. Teomorfický robot je tedy robot vytvořen v určitém tvaru, který nese identitu něčeho nadpřirozeného, například božstva, mýtické bytosti či posvátného objektu. Podle Trovato by takový robot mohl být díky své známé podobě v konkrétní kultuře a náboženství přijímán lépe než například antropomorfní robot. Také by k nim byl chován vyšší respekt kvůli jejich podobě, podobně jako například ke svatému kříži. Příkladem takového robota je Daruma robot. Panenky Daruma jsou v Japonsku běžným talismanem pro štěstí. Zvykem je nakreslit na jejich bílé (zavřené) oko černé kolečko, zatímco se pomýšlí na cíl. Po naplnění cíle se kolečko nakreslí i na druhé oko. Panenky jsou užívány převážně staršími Japonci, tudíž by představení Daruma robotů, kteří by navíc mohli komunikovat, mohlo zlepšit vztahy starších s novými technologiemi (Trovato 2016, str. 1245–1246; 1249).

3 Existující náboženští roboti

V následující sekci krátce představím několik příkladů již existujících a používaných náboženských robotů.

- **BlessU2** - nasazen v roce 2017 v Německu. Jedná se o robota, který dává lidem požehnání ve formě biblických veršů. V konjunkci s verši také zvedá

ruce, bliká světly a ukazuje kvazi-faciální výrazy (Simmerlein 2024, str. 260).

- **SanTO** - SanTO, neboli the Sanctified Theomorphic Operator, má vzhled katolického světce a recituje posvátný text a provází věřící modlitbou. Jedná se o příklad teomorfického robota, který má podobně jako Daruma robot pomáhat hlavně starší generaci (Puzio 2025, str. 1022).
- **Xi'aner** - robomnich, který následuje návštěvníky po chrámu v Pekingu, odpovídá na otázky o buddhismu a hraje buddhistickou hudbu (Puzio 2025, str. 1022). Komunikace s ním je dostupná i online skrze chatbota. Jedná se o příklad robota poskytujícího náboženské vzdělání. Vznikl za spolupráce buddhistických mnichů a není považován za něco, co by bylo pro buddhismus škodlivé (Simmerlein 2024, str. 262).
- **Ibn Sina** - robot vymodelovaný podle muslimského proroka Ibn Siny, který odpovídá na otázky o jeho životě předpřipravenými odpověďmi. Sloužil hlavně jako součást experimentu zkoumajícího reakce muslimů na robotického proroka (Simmerlein 2024, str. 262). Ibn Sina robot mi přijde velmi zajímavý, jelikož islám se nestaví přívětivě k zobrazování náboženských postav a omezuje se na mýtické bytosti. Přesto byly reakce na robota přívětivé, jelikož se účastníkům výzkumu zdál jako skvělý nástroj na předávání vědomostí o životě proroka.
- **Robolabs' Ganapati Bappachi Robotic Aarti** - systém robotických rukou provádějících liturgické pohyby, jako je zvonění zvonku, kruhové mávání svíčkou a nabízení obětí soškám hinduistických bohů Ganapatiho a Ganeshe (Simmerlein 2024, str. 260).

4 Závěr

V této práci jsem krátce představil koncept náboženských robotů a uvedl několik příkladů již existujících a používaných robotů. Technologie a náboženství jsou propojeny, které pokračuje i po oddělení náboženství od státu. Existují i další příklady náboženských technologií, například eRosary, který sleduje postup denních modliteb, nebo první mše zcela generovaná umělou inteligencí s generovaným avatarem kněze a generovanou liturgickou hudbou. Ta proběhla v roce 2023 v Německu.

Náboženští roboti spíše než náhradu lidské religiozity představují zrcadlo současných představ o víře, autoritě a technologiích. Jejich další vývoj a přijetí tak bude záviset nejen na technologickém pokroku, ale také na tom, jak jednotlivé náboženské tradice budou interpretovat hranici mezi nástrojem a akterem v oblasti posvátna.

References

- PUZIO, Anna, 2025. Robot, let us pray! Can and should robots have religious functions? An ethical exploration of religious robots. *AI SOCIETY*. Online. 40(2), 1019–1035. ISSN 0951-5666, 1435-5655. Dostupné z: doi:10.1007/s00146-023-01812-z
- SIMMERLEIN, Jonas a Max TRETTER, 2024. Robots in Religious Practices: A Review. *Theology and Science*. Online. 22(2), 255–273. ISSN 1474-6700, 1474-6719. Dostupné z: doi:10.1080/14746700.2024.2351639
- GERACI, Robert M., 2006. Spiritual robots: Religion and our scientific view of the natural world. *Theology and Science*. Online. 4(3), 229–246. ISSN 1474-6700, 1474-6719. Dostupné z: doi:10.1080/14746700600952993
- TROVATO, Gabriele a CUELLAR, Francisco a NISHIMURA, Masao. (2016). Introducing ‘theomorphic robots’. 1245-1250. 10.1109/HUMANOIDS.2016.7803429.
- PEW. The Future of World Religions: Population Growth Projections, 2010-2050. Pew research Center 2015. <http://assets.pewresearch.org/wpcontent/uploads/sites/11/2015/03/PF-15.04.02-ProjectionsFullReport.pdf>